

Podučevanje v ljudski šoli naj bo v kerščanskem duhu.

„Tam, kjer se verski nauk skerbno obdeluje“, piše „Tovarš“ v 21. listu, „vlada pobožen duh, ki požlahtnuje vse šolsko življenje“... in pa „verski nauk daje šoli še le pravo ceno“. Pa tudi drugi predmeti v ljudski šoli naj se tako obravnujejo, da se versko spoznanje širi, duh kerščanstva pa krepi, naj se izpeljujejo iz Boga in zopet nanj napeljujejo, ker vse, kar človek vé in zna, pride od očeta luči.

Koliko pa je vredna vsa človeška učenost, — koliko so vredne vse vednosti in umetnije za človeka? Toliko, kolikor ga storé boljšega in srečnejšega za ta, posebno pa za uni svet.

Kaj takega omeniti se nam v sedanjem času toliko potrebnjše zdi, ker bi nekteri radi vse kerščanstvo iz šol odpravili, in so celó vradi, kakor se je na Pruskem zgodilo, očitno morali reči, da je namen šole ne le podučevati, ampak tudi odgojevati — ne novo — nevercov, ampak vernih kristijanov, — da šole niso le za to, da bi se otrok tega in tega toliko in toliko naučil, marveč za to, da se versko npravno izobrazuje in v verskem spoznanju vterjuje.

Novih vodil za podučevanje in odgojevanje ne mislim pisati; to, kar bom povedal, se sicer samo po sebi razumé, vendar se mi ne vidi ravno nepotrebno, o tem nekoliko dalje govoriti, ker ako se na to zanašamo, da se to samo po sebi razumé, nam poslednjič ni treba nič učiti in govoriti.

Od vseh pa, ki so se namenili mladino odgojevati, pričakuje se, da so sami dobro, t. j. versko npravno izrejeni, da so izobraženi pa po svojem stanu zadosti učeni, ter zmožni mladino prav odgojevati. To pa, kar učenik drugim svetova, naj sam nad sabo poskuša; kar pa uči, naj sam stori, ker pri odgojevanju ni ga splošnega zdravila; učenik si ga mora sam pripraviti.

Razdelimo pa naj poprej vse predmete v ljudski šoli po rečeh, ktere obravnujejo, v 4 verste:

1) v jezikoslovno, 2) v zgodovinsko, 3) v naravoslovsko in 4) v matematično tehnično. K prvi verstí štejejo vse žive jezike, deželne in ptuje, kateri se po šolah učé, k drugi

pa veroznanstvo, ker se nauk opira na zgodovinske dogodbe (razodenje božje po Mojsešu, posebno pa po Božjim sinu) in zgodovino, kolikor se v ljudskih šolah uči, potem pa zemljopisje, v tretjo pa naravoslovje, kolikor se v tih šolah razlaga, v četrto pa vse nauke, pri katerih se številstvo potrebuje.

Govorili pa bomo le od prve in druge verste. Poprašajmo se pa naj poprej :

1. Kaj naj stori učenik kot odgojitelj, da pospešuje versko nravno izobraženje pri učencih?

2. Kaj naj stori v ta namen kot učitelj le enega nauka? (Fachlehrer). Učitelj za predmete je tudi učitelj po ljudskih in glavnih šolah, ki uči vse nauke razun kerščanskega. Kar prvo vprašanje zadene, se dá to v kratkih besedah povedati. To, kar druge učiš, stori poprej sam: „beseda gine, izgled pa rine“. Posebno velja to pri otrocih, ki tako radi odrasčene posnemajo, ker manjka jim samostojnega presojevanja. Od tega je govoril naš „Tovars“ I. l. v 5. listu.

Kaj več hočemo omeniti, kar zadeva drugo vprašanje.

Večkrat se sliši od učnikov pripovedovati, da so sicer izvrstni možje za podučevanje, mladine izrejevati pa ne znajo. Naj popred je morda to krivo, da v nemar puščajo poglavitno vodilo pedagogike, ki pravi, da naj odgojenje obsega človeka vsega z ozirom za čas in večnost (da bo pripraven za to časno življenje pa tudi večnega življenja vreden). Večkrat se pa tudi primeri, da učeniški ne vedo, kako bi po posameznih naukih mladino odgojevali, tedaj prave poti, ki pelje do namena, ne poznajo zadositi, ali kakor se je že večkrat slišalo, učeniški v nižjih šolah naj bodo pravi odgojitelji i. t. d.

To pot hočemo v kratkih versticah pokazati.

I. Obernimo se tedaj naj poprej k prvi versti, ki obsega jezikoslovne nauke. Podučuje se tukaj v pervinah jezika govora v branju, s katerim se učenec čedalje bolj izobražuje v jeziku in v stavkovanju, s katerim si učenci jezik pismeno izobražujejo, kjer se tudi vidi, koliko učenec zamore svoje misli po logičnih postavah in jezikoslovnih pravilih izraževati. Ali je tukaj tako težko priložnost dobiti, da bi se zbujač verski čut? Ko otrok narekovane zloge in besede izgovarja, opomni ga lahko učenik, da izmed vseh stvari na zemlji le s pametjo obdarovani človek more govoriti, da mu je dobrotljivi stvarnik s tim dal posebno znanje svoje ljubezni, s katerim lahko svojo

in drugih srečo najde. Že majhnemu otroku se lahko dopové, da se nebeškemu očetu za dar govorjenja s tim hvaležnega skaže, da se nauči lepe molitvice v stvarnikovo čast izgovarjati, da naj pa vselej le to govori, kar misli in čuti, ker laž pride od hudobnega duha in je Bogu zoperna. Tako se že otrok, kakor hitro se začinja izobraževati, veliko lepega lahko navadi, da bo tako vse kar bo mislil, govoril in storil, na Boga napeljeval, ter ga povsod imel pred očmi. „Začetek modrosti pa je strah božji!“ — Otrok postopa dalje, nauči se brati; kar je bral pa sčasoma prav razumé. Reci sedaj otrokom, da naj se spomnijo, koliko so se post. v enem letu naučili jezika, branja in razumevanja, ali nekterih spisov; povej jim pa tudi, da naj si prizadevajo, čedalje bolj rasti v dobrem, da bodo tako Bogu čedalje bolj dopadli.

(Konec prih.)

Kratek obris godbine povestnice.

(Dalje in konec.)

Umetno petje

se je naj pred razvilo na Laškem, kjer je tudi do naj lepšega cvetja prirastlo. Imenitne pevske šole pod vodstvom naj izverstnejših možakov njihovih dni, kakor Gabrieli († 1612) in Porpora (1685 — 1767) so izobraževale mnogo spretnih učencov, kateri so laški godbi pridobili prvo slavo po vsi Evropi. Za umetno petje so tudi delali: J. A. Hiller v Lipski (1728 — 1804), učitelj sloveče Mare, — Rastrelli v Draždanah (1799 — 1848) in Panseron v Parizu (1795 — 1859) i. v. dr.

Napeve k pesmam

so jeli zlagovati: Henrik Albert (roj. 28. jun. l. 1604. v Lobenstein-u, † 6. okt. 1651 v Kraljevec-u, J. A. Hiller, J. F. Reichardt, Zumsteeg, K. Löwe, (v sedajnem času:) Fr. Schubert, Mendelssohn - Bartholdi, Rob. Schumann, Marschner, Lindpaintner, Fr. Schneider, C. M. žl. Weber, Reissiger, Abt, Küken, Rob. Franz, Taubert, Gumbert, Curschmann, Dürr-

in drugih srečo najde. Že majhnemu otroku se lahko dopové, da se nebeškemu očetu za dar govorjenja s tim hvaležnega skaže, da se nauči lepe molitvice v stvarnikovo čast izgovarjati, da naj pa vselej le to govori, kar misli in čuti, ker laž pride od hudobnega duha in je Bogu zoperna. Tako se že otrok, kakor hitro se začinja izobraževati, veliko lepega lahko navadi, da bo tako vse kar bo mislil, govoril in storil, na Boga napeljeval, ter ga povsod imel pred očmi. „Začetek modrosti pa je strah božji!“ — Otrok postopa dalje, nauči se brati; kar je bral pa sčasoma prav razumé. Reci sedaj otrokom, da naj se spomnijo, koliko so se post. v enem letu naučili jezika, branja in razumevanja, ali nekterih spisov; povej jim pa tudi, da naj si prizadevajo, čedalje bolj rasti v dobrem, da bodo tako Bogu čedalje bolj dopadli.

(Konec prih.)

Kratek obris godbine povestnice.

(Dalje in konec.)

Umetno petje

se je naj pred razvilo na Laškem, kjer je tudi do naj lepšega cvetja prirastlo. Imenitne pevske šole pod vodstvom naj izverstnejših možakov njihovih dni, kakor Gabrieli († 1612) in Porpora (1685 — 1767) so izobraževale mnogo spretnih učencov, kateri so laški godbi pridobili prvo slavo po vsi Evropi. Za umetno petje so tudi delali: J. A. Hiller v Lipski (1728 — 1804), učitelj sloveče Mare, — Rastrelli v Draždanah (1799 — 1848) in Panseron v Parizu (1795 — 1859) i. v. dr.

Napeve k pesmam

so jeli zlagovati: Henrik Albert (roj. 28. jun. l. 1604. v Lobenstein-u, † 6. okt. 1651 v Kraljevec-u, J. A. Hiller, J. F. Reichardt, Zumsteeg, K. Löwe, (v sedajnem času:) Fr. Schubert, Mendelssohn - Bartholdi, Rob. Schumann, Marschner, Lindpaintner, Fr. Schneider, C. M. žl. Weber, Reissiger, Abt, Küken, Rob. Franz, Taubert, Gumbert, Curschmann, Dürr-

ner, Schäffer, Graben - Hoffmann, Jul. Otto, K. Zöllner i. v. dr.

Radi bi še govorili kaj o imenitnejših godbinah in skladavcih po Slovanskem, posebno po Slovenskem, kjer so se nam že tu in tam prikazale naj nježnejše godbine cvetice, ki nam oznanjujejo veselo pomlad po milih domačih livadah; toda ne upamo si, da bi pri takem žlahtnem popisovanji dobili pravo pot, — zatoraj pripustimo to delo drugim bolj premedenim pisateljem prihodnjega časa. —

Na zadnje mislimo, da bomo mnogim našim častitim bravcom vstregli, če jim tukaj tudi še naznanimo nekaj godbinah reči, ktere bi jim bile duri v prelepo godbino umetnost.

a. Skladbe za klavir in orglje:

Bach, Jan. Seb. Clavier - Compositionen, na svitlo dal Fr. Chrysander. Wolfenbüttel, Halle, 4 zv. 7. tol.

Albrechtsberger, op. 10. 6. Fugen für Orgel oder Clavier. 1 gold. — Ausweichungen von C-dur u. C-moll in allen Tonarten. Wien, Haslinger, 30 kr.

Händel, 6 Fugen. Wien, Spina, 50 kr.

Hesse, A., Nützliche Gabe für Orgelspieler, 2 zv. 30. gr. — 8 Studien f. d. Orgel mit obligatem Pedal, op. 30. 2 zv. Breslau, Leuckart, 1 zv. 9 gr., 2 zv. 12 1/2 gr.

Kühmstedt, die Kunst des Vorspiels, op. 6, Mainz, Schott's Söhne, 1 tol.

Rinck, op. 55. Praktische Orgelschule. Bonn, Simrock. 1. Theil: Kurze u. leichte 2, 3 u. 4stimmige Sätze als Vorübungen u. 36 Präludien in allen Tonarten, 5 fr. (à 8 gr.) — 2. Th.: Pedalübungen u. 12 Choräle mit Vorspielen. 7 fr. — 3. Th.: 15 Nachspiele mit abwechselnden Manualen, 4 fr. 50 ct. — 4. Th.: 15 fugirte Nachspiele, 5 fr. — 5. Th.: Präludien u. Fugen in gebundener Spielart. 5 fr. 50. ct. — 6. Th.: Schwierige Fugen und Präludien, 5 fr. 50 ct.

Op. 121., die ersten 3 Monate auf der Orgel. Einleitung in die grosse Orgelschule. Bonn, Simrock, 5 fr. 5 ct. — Op. 99., Praktische Ausweichungsschule in 2, 3 u. 4stimmigen Beispielen für angehende Organisten. Mainz, Schott, 4 gl. — Op. 20., 24 leichtausführbare Trios f. d. Orgel durch alle 24 Tonarten für 2 Manuale u. Pedal, zur Uebung im oblig. Pedalspiel. Mainz, Schott, 1 gl. 30 kr.

Strube, C. H., Theoretisch - praktische Orgelschule zur Förderung eines einfachen, kunstmässigen u. religiösen Orgelspiels, wie zum Gottesdienste. Wolfenbüttel, Halle. 1 zv. 22 1/2 gr., 2 zv. 1 tol. 7 1/2 gr.

Brosig, M., 5 Orgelstücke (Präludien). Breslau, Leuckart, 7 1/2 gr.

Der angehende Organist, 657 kurze u. leichte, nach den Tonarten geordnete Compositionen verschiedener Autoren von W. Körner. Erfurt, Körner, 3 $\frac{1}{3}$ tol.

Führer, Robert, op. 233., 20 kurze u. leichte Orgelvorspiele in den gebräuchlichen Dur- u. Moll-Tonarten. Wien, Neidl, 2 zv. à 10 gr.

Geppert, Liberatus, 20 Präludien, einfach u. leicht zum Gebrauche beim öffentlichen Gottesdienste. Wien, Müller, 54 kr.

Grell, A. E., 6 kurze u. leichte 3 stimmige Vorspiele, op. 4. Berlin, Bahn, 5 gr.

Orgel - Journal, oder Auswahl guter Orgel-Compositionen nach Original-Manuscripten der jetzt lebenden vorzüglichsten Orgelcomponisten u. älteren, noch nicht oder wenig bekannten Werken. Mannheim, Heckel, 4 zv. à 7 gl. 12 kr.

Musica sacra, Berlin, Bote et Bock, 3 tol.

Museum für Orgelspieler. Prag, Kuhe, 3 zv. à 1 gl.

b. **pođučne knjige.**

Hauptmann, M., die Natur der Harmonik u. Metrik. Leipzig, Breitkopf et Härtel, 2 tol.

Lobe, Lehrbuch der musikalischen Compositionen. Leipzig, Breitkopf et Härtel, 3 zv. 9 $\frac{1}{2}$ tol.

Marx, A. B., Compositionslehre, Leipzig, Breitkopf et Härtel, 4 zv. à 3 tol.

Schütze, Dr., Generalbass für Dilettanten. Leipzig, Arnold 1 $\frac{1}{2}$ tol.

Widmann, B., Generalbassübungen. Leipzig, Mersereburger, 15 gr.

Oberhoffer, H., Theoretisch - praktische Choral - Gesangschule. Paderborn, Schöningh, 1862, 12 gr.

Becker, C. F., Rathschläge für Organisten, denen ihr Amt am Herzen liegt. Leipzig, Schubert, $\frac{1}{2}$ tol.

Ritter A. G., Die Erhaltung u. Stimmung der Orgel durch den Organisten. Erfurt, Körner, 8 gr.

Schuberth, J., Musikalisches Handbuch etc, Leipzig 25 gr.

c. **godbini časopisi.**

Cäcilia, Organ für kat. Kirchenmusik v. H. Oberhoffer, Luxemburg, Heintze, 12 št. 1 tol.

Euterpe, Herschel. Leipzig, Mersereburger, 12 št. 1 tol.

Neue deutsche Musikzeitung, red. v. Selmar Bagge, Wien, Wessely u. Büsing, 52 št. 4 tol.

Organ des christlichen Kunstvereins zu Cöln, red. v. Baudri.

Urania, Erfurt, Körner, 12 št. $\frac{1}{2}$ tol.